

Odzivi

Muzej krasa, stalna razstava Notranjskega muzeja v Postojni: kratko razmišljanje o vlogi muzeološkega znanja v muzejski komunikaciji

Stalna postavitev Notranjskega muzeja, odprta 26. februarja 2015, je nastala v sklopu evropskega projekta IPA ADRIATIC CBC muzej. S tem je muzej, kot navaja strokovni vodja dr. Velušček v uvodniku, uresničil stoletni sen raziskovalcev in ljubiteljev krasa in krasoslovja na Postojnskem in širše. Uvodnik zaključuje z željami, da bi muzealci in raziskovalci krasa z razstavo kar najbolje pripomogli k temu, da se naš kras in vedenje o njem ohranita prihodnjim rodovom. V predgovoru razstavnega Vodnika lahko preberemo tudi, kakšen je bil muzeološki koncept postavitve. Po besedah soavtoric je bil zastavljen interdisciplinarno, inovativno, razlagalno, spoznavno in razpoznavno ter izobraževalno.

Ogled razstave, ki je zaradi značaja muzejske stavbe obsojena na razdelitev na dve nadstropji, precej potrjuje besede strokovnega vodja. Posebej drži trditev o senu raziskovalcev. O tem, da bi postavitev in oblikovanje sledila muzeološkemu konceptu, pa se na prvi pogled upravičeno postavlja dvom.

Ampak pojdemo k dobrim stvarim, ki jih razstava premore kar nekaj. Odlikujejo se prikazi narave, posebej doživeti in duhovito vključeni so filmski vložki (čestitke!), odlični so posnetki gozda in tamkajšnje živadi, dobro so razloženi nastanek krasa in kraški pojavi, duhovito je umeščen ekran s posnetkom vodnih kapelj kot ključnega elementa pri zakrasevanju, fascinanten in naravnost umetniški je zaključek razstave s posnetkom človeške ribice, ki se vije med skalami v neškončnost časa in (kraškega) podzemnega prostora. Človek odide z razstave bogatejši za mnoga nova znanja in novo razumevanje krasoslovja in kraških pojavov. Krasa pa vendarle ne spozna, kajti dediščina so ljudje, znanost, kot rad zatrdi prof. Mihevc, pa je tudi kultura.

Iz vsakega, še tako drobnega muzejskega priročnika izvemo, da je razstava specifična oblika muzejske komunikacije, kjer predmeti kulturne dediščine privzemajo vlogo nosilca (interpretirane, formatizirane in kontekstualne) kulturne informacije. Muzejske razstave morajo temeljiti na znanstvenih podatkih, naloga postavitve pa je njihova multi-interpretacija in kulturna umestitev. Družbena aktualizacija je temeljna naloga muzeja kot medija, ki naj skupaj z javnostjo nastavi kritično ogledalo (governmentalni) znanosti.

Foto: Valter Leban

Foto: Valter Leban

Dolžnost sodobnega muzeja je tudi vrednotenje raziskav, v smislu, kaj le-te pomenijo za javnost in posebej za lokalno skupnost. Muzejsko sporočilo je torej ost, naj rečem po kraško, želo komunikacije, usmerjene v lokalno javnost. Da bi zadeli v črno, morajo vsi strelci meriti v isto tarčo. Strelci na razstavi so vsi elementi razstave. Vsak zase predstavlja nepogrešljiv del celote in je hkrati celota tudi sam zase. To mora veljati za eksponate, slikovno in fotografsko gradivo, filme, zasnovane razstave v prostoru, izbrane barve, rabo svetlobe in seveda, nadvse pomembno, za oblikovanje lutk in rabo zvoka. Pri razstavi Kras že na prvi pogled lahko ugotovimo, da je oblikovanje razstave nadrejeno muzejskemu sporočilu. Uklanjajo se mu pomembni muzejski elementi, namesto da bi jim oblikovanje služilo, jih poudarilo in s tem okrepilo muzejsko sporočilo. Modno obarvanje razstavnih prostorov s težko, temno, kovinsko sivo barvo deluje deprimirajoče. Izbor temnih, tehnicističnih barv zožuje že tako dovolj nefunkcionalen razstaven prostor. Muzejsko sporočilo, ki je (po izjavi vodje) usmerjeno v kras kot naravni pojav in življenjski prostor ter naj bi vzpodbujalo njegovo ohranjanje, je z diktatom svinčeno sivega tona "leit farbe" dobesedno v ujetništvu tehnicistične modne oblikovalske kaprice. Drobnejakarsko zasnovane legende, kjer je poleg (predolgih in premalo interpretativnih) tekstov zastopan dober izbor fotografij, ustrezajo oblikovanju znanstvene publikacije, ki se trudi biti poljudna. Oblikovanje muzejskih legend ima drugačne in zelo specifične zahteve.

Ugotoviti je moč, da je oblikovanje samo po sebi sicer dobro, vendar nadvladuje muzeološki koncept in ga na kraju tudi izničuje. Pojav v muzejskem svetu ni nov, ima tudi svoje ime, pravijo mu diktat estetike. Znan pa je tudi njegov negativni učinek. Posredno

je ta učinek najbolj razviden iz vloge človeka kot temeljnega dejavnika ohranjanja in varovanja občutljive kraške dediščine, ki pa je na razstavi potisnjen v obrobje oblikovanja. Sodobni koncept dediščine je holističen, človeka ne ločuje, ga ne tlači v majceno okvirčke na rob znanstvenih formulacij in analiz, ga ne podreja statističnim tabelam, kajti tako oblikovanje ima konceptualno implikacijo in negativno simbolno sporočilo.

Ne, seveda nisem prezrla fotografij ljudi. Povsem po nepotrebem so premajhne in stlačene med besedila. Razstava tudi ne premore en same človeške silhete, na po nepotrebem svinčeno sivih ozadjih ni podob trav, ne koscev, ne gonjačev. Ni lutk.

Razstava? Da. Odlična za znanstvenike in najverjetneje tudi za (vse) muzealce. Toda za koga vendar postavljamo razstave? Komu služijo muzeji?

A naj zaključim. Že uresničitev postavitve je po vseh peripetijah z ukinitvijo muzeja, burnimi javnimi razpravami, razprtijami vseh vrst, pravi mali muzejski čudež. In dosežek. Čestitam vsem. Muzejsko delo je namreč izrazito timskega značaja in usmerjeno v potrebe javnosti, posebej lokalne skupnosti. Ko prihaja do notranjih trenj in igre prestolov, muzej kot ključna dediščinska ustanova skrivnostno izgine v podzemlju (političnih) moči, kamor hitro ponikne tudi skrb za potrebe javnosti.¹ Izpraznjen prostor pa je, tako nas uči zgodovina, pred njo pa še arheologija, na voljo izključno močnejšim.

Verena Perko

¹ Šola, Tomislav: *Eseji o muzejima i njihovoj teoriji. Prema kibernetičkom muzeju*. Zagreb: Hrvatski nacionalni komitet ICOM, 2003, in tam navedena literatura.